

INFORMACE

První pokus o iniciaci řízení podle čl. 66 Ústavy

Každé kontroverzní vystoupení, natožpak ústavně pochybný akt, prezidenta republiky vyvolává v posledních letech záplavu dopisů nespokojených občanů, mířících do schránek senátorů (předpokládám, že i poslanců, ale o tom nemohu svědčit), objevují se i formální petice. Společným rysem jsou výzvy: „Udělejte něco, ať už to nepokračuje!“ Senát přijímá kritická usnesení k prezidentovým prohlášením i činům, před dvěma lety inicioval ústavní žalobu pro řadu jeho skutků, jednu z peticí projednával formou kulatého stolu s odborníky, pořizuje si nejrůznější stanoviska.

V reakci na prezidentovu prvotní nečinnost a následné veřejné vystoupení k tzv. vrbětické kauze na jaře t. r. se poněkud pozměnil *modus operandi*. Předsedové senátorských klubů spolu s vedením Senátu požádali výbor pro zahraniční věci, obranu a bezpečnost o provedení hlubšího šetření, jehož výsledkem by byla věcná analýza prezidentova působení, po jejímž provedení se mělo rozhodnout, jak se dá a má dále pokračovat. Mělo jít nejen o to, co prezident dělá, respektive nedělá, ale i o to, jaké to má důsledky: bere jej někdo vážně a poškozuje například naše vztahy se spojenci, anebo nikoliv?

Výbor na několika schůzích vyslechl řadu osob, zejména ve vztahu k vrbětické kauze, opatřil si však i analýzu prezidentových veřejných prohlášení se zahraničně-politickým a bezpečnostním přesahem. Vše bylo shrnuto v rozsáhlé zprávě senátora *Pavla Fischera*, předsedy výboru, na jejímž základě se výbor na počátku června usnesl, stylově usnesením s pořadovým číslem 66, na doporučení, aby Senát rozhodl takto: „*Senát se vyslovuje v souladu s ust. čl. 66 (věta první) ústavního zákona č. 1/1993 Sb., Ústava ČR, ve znění pozdějších ústavních zákonů, že Miloš Zeman není schopen vykonávat úřad prezidenta republiky.*“

Výbor byl motivován závažností zjištění, z nichž některá nebyla zachycena v písemné formě, podle nichž hrozí vážná újma bezpečnostním zájmům republiky, ale i našemu ústavnímu řádu. Nelze však smlčet, že vedení Senátu v této fázi neočekávalo formální usnesení tohoto typu, nýbrž spíše zprávu o provedeném šetření. Jelikož se zdálo, že zpravodajská zpráva senátora *Fischera* obsahuje výtky ke způsobu vykonávání úřadu prezidenta republiky, z nichž některé by mohly být relevantní i při přemýšlení o právní odpovědnosti prezidenta republiky, ne však doklady o důvodech bránících

prezidentu republiky vykonávat svůj úřad, požádal organizační výbor Senát o stanoviska ústavní komisi a ústavně-právní výbor.

Ústavní komise uspořádala dvoukolovou odbornou anketu. V prvním kole získala vyjádření čtrnácti právníků z akademických pracovišť k obecným, formálním a procedurálním otázkám (jak má vypadat podnět pro zahájení tohoto typu řízení, jak má vypadat usnesení, jaký je obsahový i časový vztah usnesení obou komor, jež teprve ve svém souhrnu vyvolávají právní následky, jak rozumět ústavnímu odkazu na závažné důvody bránící vykonávat prezidentův úřad). Na základě těchto vyjádření proběhla první diskuse v ústavní komisi, jejímž výsledkem bylo uspořádání druhého anketního kola, zaměřeného na posouzení zprávy senátora *Fischera* jak ve světle možné prezidentovy nezpůsobilosti, tak i ústavně-právní odpovědnosti. V něm se už vyjádřili pouze čtyři právníci, protože leckomu se otázky jevily až příliš konkrétní.

Na základě shromážděných podkladů dospěla ústavní komise, a po ní i ústavně-právní výbor, v červenci k závěru, že posuzované podklady neumožňují dojít k závěru o závažných důvodech bránících prezidentu republiky vykonávat úřad, protože mají být buď doplněny, anebo má být od řízení podle čl. 66 Ústavy ustoupeno. Tato stanoviska vzal organizační výbor Senátu na vědomí.

Jan Kysela,
tajemník ústavní komise Senátu